

(Atkelta iš 65 p.)

šimtus metų dirbo daugybė statybininkų ir daugybė žymių Florencijos ir Sienos dailininkų. Jis ir apsigyveno netoli Santa Maria Novella bažnyčios.

Florencijos laikotarpis K. M. Oginskio gyvenime labai reikšmingas darbais. Čia jis itin daug nuveikė kaip kompozitorius, istorikas ir savo šalies patriotas. Kleopas Mykolas čia sukūrė lenkiškumo imitaciją, apie kurią vėliau savo kūryboje minėjo Adomas Mickevičius ir Antonis Odynečas. Florencijoje K. M. Oginskis rašė savo prisiminimus, „Laiškus apie muziką“ ir kūrė muziką. „Laiškuose apie muziką“ jis pasakoja, kad tuo metu, kai turėdavo po ranka fortepijoną ir būdavo paskendęs mintyse apie prastą tėvynę, improvizuodavo melancholiška tematika.

Florencijoje jis toliau tobulino polonezus. Kaip polonezų kūrėjas, jis buvo originaliausias šio žanro kūrinių autorius. Jiems visada suteikdavo nacionalinį charakterį. Kūrė juos, kaip yra pats pažymėjęs, ne šokiams, o klausymuisi.

K. M. Oginskio muzikinį kūrybinį palikimą sudaro opera „Bonapartas Kaire“, apie 20 romansų ir 40 kūrinių fortepijonui, tarp kurių yra valsų, maršų, kadrilių, mazurkų, daugiau negu 20 polonezų. Populiariausias K. M. Oginskio kūrinys iki šiol – polonezas „A-mol“, kuriam vėliau prigijo pavadinimas „Atsisveikinimas su tėvyne“. Polonezai išgarsino K. M. Oginskį ir jis iki šiol pelnytai laikomas vienu iš žymiausių lenkų kompozitorių. Jis buvo pirmasis lenkas, kurio kūrinys, ypač polonezus, plačiai žinijo visa Europa. Beveik visose šalyse jo kūriniai yra dažnai leidžiami. Šis kūrėjas dar gyvas buvo apipintas legendomis. Jo patriotinių dainų, rašytų sukilėliams ir legionams, didžioji dauguma dingo arba tapo liaudies.

K. M. Oginskio muzikinių kūrinių pagrindą sudaro nacionalinis stilius. Savo kūryba jis yra padaręs nemažą įtaką tokiems žymiesiems kompozitoriams kaip Frederikas Šopenas, Karolis Lipinkis (1790–1861), Stanislovas Moniuška (1819–1872), Henrikas Vienjanskis (1835–1880). Visi mokslininkai, tyrinėję K. M. Oginskio kūrybą, nurodo, kad tai vienas talentingiausių kūrėjų iki F. Šopeno.

K. M. Oginskis mirė 1833 m. spalio 15 d. Florencijoje. Iš pradžių jis buvo palaidotas vienuolyno kapinėse prie Santa Maria Novella bažnyčios, netoli namo, kuriame gyveno. Vėliau jo palaikai buvo perkelti į senovinę Florencijos šventovę Santa Croce, kur jie ilsisi iki šiol.

Parapijos, kurios teritorijoje gyveno kunigaikštis K. M. Oginskis, mirties aktai saugomi Florencijos miesto Toskanos rajono archyve. Iš jų sužinome, kad kompozitorius mirė 1833 m. spalio 15 d. 2 val. 15 min. prieš vidurdienį. Prieš mirtį jis gyveno Florencijos Santa Irintos rajono Via dei Legnaioli (t. y. Stalių) gatvėje, Nr. 1044.

Po vyro mirties našlė Marija de Neri apsigyveno Zalesėje, kur valdė jaunų kunigaikščių Tado ir Pranciškaus Ksavero iš pirmosios kunigaikščio K. M. Oginskio santuokos bei Irenėjaus Kleopo iš jos santuokos su K. M. Oginskiu turtus. Marija de Neri (kunigaikštienė Oginskienė) mirė 1851 m. rugsėjo 21 d. Pizoje.

Baltarusijos ambasados Italijoje rūpesčiu Smurgainių ir Zalesės gyventojai ant namo, kuriame antrosios emigracijos metu gyveno kunigaikštis, kompozitorius, valstybės ir visuomenės veikėjas Kleopas Mykolas Oginskis, pritvirtinta atminimo lenta. Ant jos iškalti tokie žodžiai: „Šiame name nuo 1823 iki 1833 metų gyveno ir mirė garsusis kompozitorius Kleopas Mykolas Oginskis.“

Lietuvos nacionalinio simfoninio orkestro meno vadovas ir vyr. dirigentas, Lietuvos nacionalinės premijos laureatas, Plungės miesto garbės pilietis, I–III tarptautinių Mykolo Oginskio festivalių meno vadovas, prof. Juozas Domarkas. Nuotrauka iš Žemaičių dailės muziejaus archyvo

JUOZAS
DOMARKAS

„Juozas Domarkas Lietuvoje sukūrė tikrai profesionalų orkestrą ir su juo yra pagrojęs iš esmės visą šiame krašte atsiradusią simfoninę muziką. Tai nebūtinai įvyksta daugelyje šalių...“

Osvaldas Balakauskas, 1997 m.

Juozas Domarkas – muzikų Eligijaus ir Stasio Domarkų brolis, Lietuvoje ir toli už jos ribų žinomas dirigentas, pedagogas, ilgametis Lietuvos nacionalinio simfoninio orkestro (LNSO) meno vadovas ir dirigentas, profesorius (1995), Plungiškių draugijos narys, Plungės miesto garbės pilietis, visų trijų tarptautinių Mykolo Oginskio festivalių meno vadovas, vienas iš pagrindinių organizatorių.

Gimė J. Domarkas 1936 m. liepos 28 d. Varkaliuose (Plungės r.). Muzikos pradėjo mokytis Klaipėdoje. 1955–1960 m. studijavo Lietuvos konservatorijoje (Juozo Jasenkos klarneto klasė). 1963 m. Maskvoje stažavosi pas prancūzų dirigentą I. Markevičių. 1965 m. baigė Leningrado konservatoriją (L. Musino dirigavimo klasė). Paskutiniiais studijų metais sulaukė pasiūlymo diriguoti ir vadovauti svarbiausiam Lietuvos reprezentaciniam kolektyvui – LNSO. Pasiūlymą priėmė ir nuo 1964 m. pradėjo dirbti LNSO meno vadovu bei vyriausiuoju dirigentu. Anot jo kolegų, įgimtas vitališkumas, atkaklumas ir užgrūdinta valia padėjo jam pasiekti svarbiausią profesinį tikslą – išugdyti Lietuvoje aukštos klasės simfoninį orkestrą.

Jo kūrybinė ir darbinė veikla gana įvairiapusė. 1968 m. J. Domarkas pradėjo dirbti dėstytoju Lietuvos muzikos akademijoje Vilniuje (dabar – Lietuvos muzikos ir teatro akademija). 1972–1991 m. jis buvo Lietuvos studentų simfoninio orkestro vadovas, nuo 1995 m. – Lietuvos muzikos akademijos Dirigavimo katedros vedėjas. 1988–1991 m. dirigavo Baltijos (Vilniaus, Rygos, Talino ir Sankt Peterburgo) akademijos jaunimo simfoniniam orkestrui. 1975 m. su LNSO pradėjo rengti jaunųjų Lietuvos atlikėjų koncertus (vėliau šis festivalis pavadintas „Atžalyno“ vardu).

Su LNSO dalyvavo daugelyje tarptautinių festivalių, tarp jų – „Maskvos žvaigždės“, „Rusų žiema“, „Varšuvos ruduo“, „Prahos pavasaris“. Kaip dirigentas yra daug gastroliavęs Europoje, Japonijoje. Dirigavo Rusijos, Lenkijos, Latvijos, Čekijos, Vokietijos, Estijos, Venesuelos, Turkijos, Suomijos ir daugelio kitų šalių orkestrams. Jis yra koncertavęs ir su Lietuvoje bei pasaulyje žymiais atlikėjais: dainininkais Gražina Apanavičiūte, Sergejumi Larinu, Irena Milkevičiūte, Virgilijumi Noreika, Jelena Obrazcova, Vladimiru Prudnikovu, Violeta Urmana; pianistais – Dmitrijumi Baškirovu, Justusu Frantzu, Petru Geniušu, Emiliu Gilelsu, Johnu Ogdonu; smuikininkais – Vilhelmu Čepinskiu, Raimundu Katiliumi, Leonidu Koganu, Gidonu Kremeriu, Julianu Rachlinu, Vladimiru Spivakovu; violončelininkais – Davidu Geringu, Natalija Gutman, Ivanu Monigeti, Mstislavu Rostropovičiumi, Aleksandu Rudinu, taip pat su altininku Jurijumi Bašmetu, trimitininku Håkanu Hardenbergeriu, klarnetininku Kari Kriikku ir daugeliu kitų.

1991 ir 1995 m. J. Domarkas buvo IV ir V tarptautinio G. Fitelbergo dirigentų konkurso Katovicuose (Lenkija), 1993 ir 1996 m. – I ir

II tarptautinių S. Prokofjevo dirigentų konkursų Sankt Peterburge (Rusija) vertinimo komisijos narys, 1999 m. – tarptautinio M. K. Čiurlionio konkurso tarybos narys.

Maestro išugdė savitą interpretacijos braižą turintį LNSO, pajėgų interpretuoti įvairiausių stilių ir sudėtingiausių simfoninę muziką.

J. Domarko kūrybinį repertuarą sudaro daug klasikinės, romantinės ir šiuolaikinės muzikos kūrinių. Neabejotinai išskirtinę vietą šio dirigento koncertinėje veikloje užima šiuolaikinė muzika, ypač Lietuvos kompozitorių kūrybos atlikimas bei propagavimas. Jam vadovaujant LNSO yra atlikęs daugiau kaip šimtą lietuvių kompozitorių kūrinių – nuo M. K. Čiurlionio simfoninių poemų iki Eduardo Balsio, Juliaus Juzeliūno, Antano Rekašiaus, Felikso Bajoro, Vytauto Barkausko ir Osvaldo Balakausko simfoninių opusų, neminint daugelio jaunų kompozitorių pirmųjų simfonijų. Kai kurių šių kūrinių atsiradimą inspiravo kompozitorių draugiški santykiai su dirigentu ir buvo jam dedikuoti. Maestro dėka daugelis jų šiandien skamba ne tik koncertuose – išleista daugybė įrašų Lietuvoje ir svetur („Melodija“, „Marco Polo“, „Col legno“, „Ella Records“, „Naxos“).

Lietuvos nacionaliniame operos ir baletų teatre J. Domarkas pastatė ir dirigavo G. Bizet operą „Karmen“ (1985) ir du vienaveiksnius baletus – M. Ravelio „Dafnis ir Chlojė“ bei G. Bizet-R. Ščedrino „Karmen-siuitą“ (1997). Klaipėdos muzikiniame teatre maestro pastatė ir dirigavo I. Stravinskio operą „Karalius Edipas“ (1997) ir G. Bizet operą „Karmen“ (1998).

1986 m. J. Domarkui, paskutiniam iš Lietuvos menininkų, buvo sutektas tuometinės Sovietų sąjungos liaudies artisto vardas. 1974 m. jam suteikta Lietuvos valstybinė premija, o 2000 m. – Lietuvos nacionalinė premija.

1994 m. J. Domarkas apdovanotas Didžiojo Lietuvos kunigaikščio Gedimino ordino Karininko kryžiumi, 1998 m. – Didžiojo Lietuvos kunigaikščio Gedimino ordino Didžiuoju kryžiumi.

2006 m. rugsėjo mėnesį už nuopelnus plėtojant Lenkijos ir Lietuvos bendradarbiavimą J. Domarkas apdovanotas Lenkijos Respublikos Kavalieriaus kryžiaus ordinu.

Tekstą pagal informaciją, skelbiamą Audronės Žigaitytės-Nekrošienės tekste („Visuotinė lietuvių enciklopedija“, t. 5, p. 62), interneto leidinyje „Lietuvos nacionalinė filharmonija“ (internetu prieiga <http://www.filharmonija.lt/lt/atlikejai/juozas-domarkas/>, žr. 2008 m. liepos 15 d.) parengė Danguolė ŽELVYTĖ

Plungės panorama. Nuotrauka iš Žemaičių dailės muziejaus archyvo

